

ประคอง นิมมานเหมินท์

บทความนี้ มีวัตถุประสงค์จะกล่าวถึงสถานภาพการสำรวจ รวบรวมและการศึกษาวรรณคดีลาวที่พบในภาคกลางของประเทศไทย อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ของการสัมมนาที่มุ่งศึกษาเรื่องการอนุรักษ์ การแพร่กระจายตลอดจนการวิจัยวรรณคดีลาว จึงจะกล่าวถึงความสำคัญ และแนวทางการส่งเสริมการศึกษาวิจัยวรรณคดีลาวโดยทั่วไปด้วย

บทนำ: ลาวในภาคกลางของประเทศไทย

เมื่อกล่าวถึงคนไทยเชื้อสายลาวในประเทศไทย โดยทั่วไปก็มักนึกถึงคนไทยจำนวนหนึ่งในภาคอีสาน ซึ่งบรรพบุรุษอพยพเคลื่อนย้ายข้ามฝั่งแม่น้ำโขงมาจากลาว อันที่จริง ในภาคกลางของประเทศไทย มีคนไทยเชื้อสายลาวอาศัยอยู่เป็นจำนวนไม่น้อยเลย กระจุกกระจายอยู่ในจังหวัดต่างๆ และมีชื่อเรียกต่างๆ กัน เช่น ลาวเวียง ลาวกลาง ลาวใต้ ลาวครั้ง ลาวแง้ว ลาวหล่ม และลาวพวน เป็นต้น นอกจากนี้ ไทดำหรือที่เรียกกันว่า ลาวโซ่ง ก็ถูกกวาดต้อนมาจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวหลายคราวด้วย คนลาวที่ตั้งหลักแหล่งอยู่ในภาคกลางของประเทศไทยนี้ ส่วนใหญ่เข้ามาในสมัยกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ อย่างไรก็ดี ชาวต่างประเทศที่เข้ามาในรัชสมัยสมเด็จพระนารายณ์ได้เล่าไว้ในบันทึกว่า ในสมัยกรุงศรีอยุธยา มีประชากรที่เป็นคนลาวด้วย ในระยะแรก คนลาวตั้งหลักแหล่งอยู่บริเวณ รอบนอกกรุงศรีอยุธยา ต่อมาพระมหากษัตริย์ได้โปรดให้แยกย้ายไปอยู่ในที่ต่างๆ ท้าวราชอาณาจักร (บังอร ปิยะพันธุ์ ๒๕๔๑ หน้า ๑๑-๑๓) คนลาวที่เคลื่อนย้ายเข้ามาในสมัยกรุงธนบุรีและรัตนโกสินทร์ส่วนใหญ่ ถูกกวาดต้อนมา มีบ้างที่เป็นการอพยพมาพึ่งพระบรมโพธิสมภาร กล่าวคือ ในสมัยกรุงธนบุรี เมื่อสมเด็จพระยามหากษัตริย์ศึกตีเวียงจันทน์ได้ก็มีการเคลื่อนย้ายลาวจากเวียงจันทน์เข้ามา ลาว

ที่เข้ามาในสมัยนี้ส่วนใหญ่ได้แก่ลาวเวียงและลาวโง่งหรือไทดำ ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก คนลาวที่ถูกเคลื่อนย้ายเข้ามาได้แก่ลาวพวนคือลาวจากเมืองพวนและลาวโง่ง เจ้านันทเสนได้ยกทัพไปตีเมืองพวนและเมืองแฉ่ง ได้กวาดต้อนลาวพวนและลาวโง่งเข้ามาถวายที่กรุงเทพฯเป็นจำนวน ๔๐๐๐ เศษ โปรดให้ครัวลาวตั้งหลักแหล่งอยู่ในกรุงเทพฯ บริเวณที่ปัจจุบันคือโรงพยาบาลัดเฉลิมกรุง เรียกถนนบริเวณนั้นว่า ถนนบ้านลาว และมีศาลาโรงธรรม เรียกว่าศาลาบ้านลาว (เรื่องเดียวกัน หน้า ๔๑) ในรัชสมัยพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ลาวที่ถูกเคลื่อนย้ายเข้ามาในประเทศไทยได้แก่ลาวจากเมืองกุ๊กรั้งและเมืองพุกราง โปรดให้ไปตั้งบ้านเรือนอยู่แถบนครชัยศรี (เรื่องเดียวกัน หน้า ๔๗-๔๘) นอกจากนี้ยังมีลาวจากนครพนมอพยพมาพึ่งพระบรมโพธิสมภารด้วย เนื่องมาจากเกิดช่วงชิงอำนาจ โปรดให้ไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่จังหวัดสมุทรปราการ (เรื่องเดียวกัน หน้า ๕๐-๕๑) ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ลาวที่ถูกกวาดต้อนเข้ามาได้แก่ ลาวพวน ลาวเมืองกุ๊กรั้ง ลาวเวียงจันทน์ และลาวจากเมืองอื่นๆ ทั้งสองฝั่งแม่น้ำโขง ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดให้เคลื่อนย้ายลาวที่มาจากเวียงจันทน์ไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่เมืองพนมสารคาม (เรื่องเดียวกัน หน้า ๕๒-๖๘) คนลาวที่เคลื่อนย้ายเข้ามาในช่วงสมัยต่างๆนี้ มีชื่อเรียกต่างๆ กัน เช่น “ลาวเวียง” หรือ “ลาวกลาง” เป็นกลุ่มที่ถูกกวาดต้อนมาจากเวียงจันทน์ “ลาวใต้” มาจากเขตจำปาศักดิ์ “ลาวหล่ม” “ลาวแก้ว” และ “ลาวครั่ง” มาจากหลวงพระบาง และ “ลาวพวน” หรือ “ไทยพวน” มาจากเมืองพวน บริเวณภาคกลางที่มีคนลาวตั้งถิ่นฐานอยู่ได้แก่ จังหวัดนครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี กาญจนบุรี สุพรรณบุรี สมุทรสาคร ชลบุรี ปราณบุรี สระแก้ว กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ สุโขทัย ฉะเชิงเทรา นครนายก ลพบุรี สระบุรี พิจิตร พิษณุโลก นครสวรรค์ สิงห์บุรี อุทัยธานี เป็นต้น (สุวิไล เปรมศรีรัตน์ ๒๕๔๒) คนลาวที่เคลื่อนย้ายเข้ามาอยู่ในภาคกลางของไทยมีทั้งเจ้านาย พระสงฆ์ ผู้ใหญ่และเด็ก ลาวบางกลุ่มมีผู้เรียกชื่อตามคำพูดที่ใช้ลงท้ายประโยค เช่น เรียกลาวกลุ่มหนึ่งที่อาศัยอยู่ในตำบลบ้านเล็อก อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรีว่า “ลาวตี้” เรียกลาวกลุ่มที่อยู่บ้านหนองรีในตำบลเดียวกันว่า “ลาวใส” และกลุ่มที่อาศัยอยู่ที่บ้านบ่อมะกรูด ตำบลบ้านฆ้อง อำเภอโพธารามว่า “ลาวบ้อ” เป็นต้น (อุดม สมพร ๒๕๔๒) เช่นเดียวกับลาวแก้วที่อยู่ในหมู่บ้านต่างๆในอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี บางทีก็มีผู้เรียกว่า “ลาวตี้”

เพราะเวลาพูดมักจะลงท้ายประโยค ทั้งประโยคบอกเล่าและประโยคคำถาม ด้วยคำว่า ดี (จารุวรรณ พุ่มพฤษย์ ๒๕๔๒)

คนไทยเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในภาคกลางหลายกลุ่มยังสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของตนโดยผสมผสานกับวัฒนธรรมไทยภาคกลาง หลายกลุ่มพูดได้ทั้งภาษาไทย และภาษาถิ่นของตน แต่ผู้ที่อ่านหนังสือที่เขียนด้วยอักษรธรรมและอักษรลาว หรืออักษร ไทยน้อยได้มีน้อยลง บางกลุ่มยังทอดผ้าใช้เอง ประเพณีพิธีกรรมส่วนใหญ่คล้ายคลึงกับคนไทย ที่เป็นพุทธศาสนิกชนทั่วไป อาจแตกต่างกันในรายละเอียดบ้าง เช่น ประเพณีสงกรานต์ เข้าพรรษา ออกพรรษา วิสาขบูชา ทอดกฐิน สลากภัตตร เทศน์มหาชาติและลอยกระทง เป็นต้น ประเพณี พิธีกรรมที่ยังประพฤติปฏิบัติอยู่เฉพาะในกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาวบางกลุ่ม เช่น คนลาวพวนมี ประเพณีกำฟ้า ประเพณีทำขวัญข้าว ประเพณีเสื้เสื้อผ้ามืดและอาบน้ำก่อนกาในช่วงสงกรานต์ มีการละเล่นที่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรม เช่น ฝีนางดั่ง ฝีนางสาก ฝีกะลา และฝีลิงลม (ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์ ๒๕๔๒) ในกลุ่มลาวครั้งบ้านโคกหม้อ อำเภอทัพทัน จังหวัดอุทัยธานี มีประเพณีเชิญฝีนางดั่งเพื่อการเสี่ยงทายเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับฝนฟ้าในการทำนา และการเจ็บไข้ได้ป่วยของคนในหมู่บ้าน (สินธุ์ เริงเขตต์กรรม, ๒๕๔๒) นอกจากนี้ในกลุ่มไทยเชื้อสายลาวหลายกลุ่มยังมีประเพณีที่สืบทอดกันมาคล้ายคลึงกันคือประเพณีทำบุญข้าวจี๋ ทำบุญ ข้าวหลาม ทำบุญข้าวเม่า และการเส็งกลอง คือแข่งขันตีกลองเพื่อความสนุกสนาน

อนึ่ง ในภาคกลางของไทยยังมีกลุ่มชนที่เรียกกันว่า ลาวโซ่ง ไทยโซ่ง หรือ ไทยทรงดำ ซึ่งอพยพเคลื่อนย้ายมาจากลาวและอาศัยอยู่ในหลายจังหวัด เช่น เพชรบุรี สุพรรณบุรี และนครปฐม เป็นต้น แม้ว่าจะมีภาษาพูดที่ใกล้เคียงกับภาษาลาว แต่เมื่อพิจารณาในด้าน ความเชื่อและประเพณีพิธีกรรม ผู้เขียนเห็นว่าน่าจะจัดเป็นกลุ่มเดียวกับไทดำที่อาศัยอยู่ในเวียดนาม วรรณคดีลาวในภาคกลางของประเทศไทย ในที่นี้จึงไม่หมายรวมถึงวรรณคดีของลาวโซ่งหรือไทยโซ่งดังกล่าว

วรรณคดีลาวในภาคกลางของประเทศไทย

คนไทยเชื้อสายลาวที่อาศัยอยู่ในภาคกลางของประเทศไทยแทบทุกกลุ่มมีวรรณกรรมมุขปาฐะและวรรณกรรมลายลักษณ์ วรรณกรรมมุขปาฐะที่สำคัญได้แก่เพลงกล่อมเด็ก ตำนานและนิทานพื้นบ้าน บททำขวัญและบทสวดสำหรับพิธีกรรมต่างๆ ตำนานและนิทานพื้นบ้านที่เล่ากันมีทั้งเรื่องเล่าที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษจากประเทศลาว และเรื่องที่เกิดขึ้นภายหลังในท้องถิ่นที่อยู่ใหม่ เช่น กลุ่มลาวแจ้วมีเรื่องเล่าที่เกี่ยวข้องกับตำนานและเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์รวมทั้งนิทานพื้นบ้านที่คล้ายคลึงกับเรื่องเล่าในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวหลายเรื่อง เช่น เรื่องพระเจ้าจันเสน เรื่องเจ้าพ่อสระหลวง เรื่องเวียงจันทน์แตก เรื่องอีด้ออีดอน เรื่องสังข์ทอง เรื่องนางสิบสอง เรื่องท้าวกำกาคำ และเรื่องกัณฑ์หลอน (จารุวรรณ พุ่มพฤษ์ เรื่องเดียวกัน) ตัวอย่างเรื่องเล่าที่เกิดขึ้นภายหลังการเคลื่อนย้ายเข้าสู่ท้องถิ่นแล้วเช่น กลุ่มลาวเวียงหรือลาวตีในตำบลบ้านเลือก อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี มีเรื่องเล่าเป็นตำนานอธิบายความเป็นมาของพระพุทธรูป ๒ องค์ ซึ่งประดิษฐานอยู่หน้าโรงเรียนวัดบ้านเลือกว่า เมื่อครั้งที่ลาวเวียงมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่บ้านเลือกนั้น อดีตเจ้าเมืองจากเวียงจันทน์ได้พาครอบครัวมาด้วย ลูกสาวสองคนของเจ้าเมืองสวยงามมาก เป็นที่หมายปองของหนุ่มๆ ที่อยู่มาก่อน หญิงสาวทั้งสองถูกหนุ่มชาวบ้านลุดไปข่มขืนแล้วถูกปล่อยตัวกลับมา หญิงสาวลาวเวียงทั้งสองเสียใจมากได้ไปผูกคอตาย ทำให้พ่อเศร้าโศกระทมทุกข์ยิ่งนัก ต่อมาจึงได้สร้างพระพุทธรูปขึ้นสององค์นั่งซ้อนกันถวายวัดบ้านเลือก ซึ่งเป็นวัดของชุมชนลาวเวียง เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ลูกทั้งสอง พระพุทธรูปสององค์นี้ ชาวบ้านเรียกกันว่า “พระพุทธรูปสองนางพี่น้อง” (อุดม สมพร เรื่องเดียวกัน)

สถานภาพการสำรวจรวบรวมและการศึกษาวรรณคดีลาวในภาคกลางของประเทศไทย

การเก็บรักษา การสืบทอดและการสำรวจรวบรวม

วรรณกรรมลายลักษณ์ที่เป็นคัมภีร์ใบลานและสมุดข่อย จารด้วยอักษรธรรมและอักษรไทยน้อยมีอยู่เป็นจำนวนมากไม่น้อยในชุมชนคนไทยเชื้อสายลาว กระจุกกระจายอยู่ตามวัดและตามบ้านของเอกชนบางคน วัดบางแห่งมีการสร้างหอไตรสำหรับเก็บคัมภีร์ เช่นวัดที่หาดเสี้ยวมีหอไตรกลางน้ำ

วัดบางแห่งมีการสร้างหอสมุด เช่นวัดของกลุ่มลาวครั้งที่บ้านโคกหม้อมีการสร้างหอสมุด ชื่อ “นิเวศพรหมจันทร์” เก็บรวบรวมวรรณกรรมทั้งเรื่องทางโลกและทางธรรม (สินธุ์ เรืองเขตต์กรรม เรื่องเดียวกัน) ในชุมชนที่มีคนไทยเชื้อสายลาวจากหลวงพระบางอาศัยอยู่เช่น ที่บ้านหินโง่น ตำบลศิลา อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์และในอำเภอนครไทย จังหวัดพิษณุโลก ก็มีคัมภีร์ใบลานและสมุดข่อยจำนวนมาก มีทั้งวรรณกรรมเกี่ยวกับพุทธศาสนา บททำขวัญ โหราศาสตร์และวรรณกรรมพิธีกรรมต่างๆ (บัวรินทร์ วังศิริ สัมภาษณ์) อย่างไรก็ตาม เนื่องจากในพื้นที่ภาคกลางส่วนใหญ่ยังไม่มีมีการสำรวจรวบรวมวรรณกรรมที่อยู่ตามวัดและบ้านของเอกชน อย่างเป็นระบบ สะดวกต่อการค้นคว้า ตลอดจนถ่ายไมโครฟิล์มเพื่อเป็นการอนุรักษ์ แม้ว่าทางหอสมุดแห่งชาติของไทยจะดำเนินการสำรวจรวบรวมวรรณกรรม ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับวิธีการเก็บรักษาคัมภีร์ใบลานไปบ้างแล้ว แต่ก็ยังไม่ทั่วถึง เมื่อไม่นานมานี้ มหาวิทยาลัยศิลปากรก็ได้ดำเนินการสำรวจรวบรวม และทำบัญชีวรรณกรรมที่พบในพื้นที่ตะวันตกของภาคกลาง แต่ยังไม่ได้อถ่ายไมโครฟิล์ม ส่วนวรรณกรรมมุขปาฐะบางประเภทยังมีการสืบทอดอยู่ เช่น นิทานและตำนานพื้นบ้าน และเพลงกล่อมเด็ก แต่ส่วนใหญ่ยังขาดการรวบรวมและเก็บรักษาไว้อย่างเป็นระบบ เพลงพื้นบ้านบางประเภทมีผู้ร้องได้น้อยลง เช่น “ลำพวน” ซึ่งเป็นเพลงร้องเกี่ยวพาราสิระหว่างพ่อเพลงแม่เพลง คนไทยพวนรุ่นใหม่ มักสนใจลำเพลินหรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “หมอลำซิ่ง” มากกว่าลำพวน เพราะผู้เล่นแต่งกายมีสีสันสวยงาม มีการนำเครื่องดนตรีสากลมาปรับใช้ได้อย่างไพเราะและเร้าใจ ผู้ชมก็สามารถพอรำหน้าเวทีได้อย่างสนุกสนานด้วย เพลงพื้นบ้านอีกประเภทหนึ่งที่มีผู้ร้องได้น้อยลงคือ “ลำพีน” ซึ่งมีเนื้อหาสะท้อนสภาพสังคมและเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของชาวไทยพวน เพราะผู้ที่ร้องได้เสียชีวิตไปหรือย้ายถิ่นฐาน ทำให้ขาดการสืบทอด มีผู้ร้องได้บ้างแต่ก็จำเนื้อเพลงได้ไม่สมบูรณ์ (ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์ เรื่องเดียวกัน)

การศึกษาวิจัย

การศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวรรณกรรมของคนไทยเชื้อสายลาวในภาคกลางของประเทศไทย เท่าที่ผ่านมายังทำได้ไม่มากนัก มีการรวบรวมและศึกษาวรรณกรรมของคนไทยเชื้อสายลาวเฉพาะบางกลุ่ม ที่มีการศึกษามากคือวรรณกรรมของกลุ่มไทยพวน การศึกษารวบรวมวรรณกรรม

ของคนไทยเชื้อสายลาวกลุ่มอื่นยังมีน้อย การศึกษาวรรณกรรมไทยพวนเท่าที่ผ่านมาเป็นการศึกษาวรรณกรรมของกลุ่มไทยพวนที่อาศัยอยู่ในที่จังหวัดปราจีนบุรี สุโขทัยและนครนายก นอกจากนี้มีการศึกษาวรรณกรรมบางเรื่องของลาวครั้งที่อยู่อาศัยในจังหวัดนครปฐม งานศึกษาค้นคว้าส่วนใหญ่เป็นวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโท นอกจากนี้มีงานค้นคว้าที่เสนอในรูปแบบบทความวิจัย อาจสรุปได้ว่างานศึกษาค้นคว้าเท่าที่ผ่านมามีลักษณะดังนี้

๑. การศึกษานิทานพื้นบ้านตามกฏนิทานพื้นบ้านและการสะท้อนภาพสังคมและวิถีชีวิตของกลุ่มชน เช่น วิทยานิพนธ์เรื่อง “วิเคราะห์นิทานไทยพวน ตำนานหาคัดเสี้ยว อำเภอศรีสำชนาลัย จังหวัดสุโขทัย” ของ กิ่งแก้ว เพ็ชรราช (๒๕๒๘) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์นิทานไทยพวนตามกฏวรรณกรรมพื้นบ้านของ เอกเชล ออลลิก (Axel Olrik) นักคติชนวิทยาชาวเดนมาร์ก และศึกษาวิเคราะห์สภาพความเป็นอยู่ของชาวไทยพวนหาคัดเสี้ยวจากนิทานที่รวบรวมได้ กิ่งแก้ว เพ็ชรราชรวบรวมนิทานไทยพวน หาคัดเสี้ยวได้ ๖๑ เรื่อง ได้แก่เรื่อง

๑. กายฟ้าทะโหมสี หรือ ลูกกำพร้าวของโหมสี

๒. โป้เงินโป้ทอง

๓. โลกมากลาหาย

๔. เจาน้อย

๕. ความลับไม่มีในโลก

๖. ถ้ามหาสมบัติ

๗. ลับดาบสอนเมีย

๘. มนต์คนโง่

๙. สามเฒ่า

๑๐. หมันจั่งมี หรือ ขยันจั่งมั่งมี

๑๑. ปลาหมอตายเพราะปาก

๑๒. ผลไม้วิเศษ

๑๓. เจาพยาบาล

๑๔. รื่นเข้าหีช้าง

๑๕. ทำไมคนเราจึงกินข้าวสามคาบ
๑๖. คอหอย
๑๗. ทำไมผู้ชายจึงหลงเมียน้อย
๑๘. เหล้า
๑๙. โสรงานกินน้ำ หรือ รุ่งกินน้ำ
๒๐. คอยนางแก้ว
๒๑. ปลาไหลเผือก
๒๒. ตายแล้วฟื้น
๒๓. ผีโป่ง
๒๔. ผีม้าบ้อง
๒๕. รุ่งน้อยพลอยเสียเปรียบ
๒๖. หนุ่มเจ้าปัญญา
๒๗. ลี้สหายไปหางานทำ
๒๘. จี้กัญชาปราบยักษ์
๒๙. เชียงเมียง
๓๐. เชียงเมียงเจ้าปัญญา
๓๑. หลอกพระยาลงสระ
๓๒. ขนุนโตเท่าโบสถ์
๓๓. ศาลาโกหก
๓๔. มีรูกี่มีหนู
๓๕. ผัวขี้เหล้า
๓๖. ใครฉลาดกว่าใคร
๓๗. ใครโง่กว่าใคร
๓๘. จับโกหกภรรยา
๓๙. สะใภ้ใหม่เขยใหม่
๔๐. บินทางสั้น

๔๑. พี่เขยกับน้องเมีย
๔๒. ปลาตัวผู้
๔๓. ยาวีเศษ
๔๔. หาลูกเขยคนมีปัญญา
๔๕. ไปชายแดนมา
๔๖. เจ้าปัญญา
๔๗. ลูกเขยกับพ่อตาแก้แค้น
๔๘. คนโง่เลือกคู่
๔๙. ไอ้ทองจี่ไหล
๕๐. ไอ้ขาดิดกับไอ้ตาบอด
๕๑. ไอ้สามมือปาม
๕๒. ไอ้กล้องยา
๕๓. ขนแกน
๕๔. แคะจี่มูกฟิงน้ำรัก
๕๕. ใช้หนี้แทนกัน
๕๖. หมอนข้างใบเดียว
๕๗. ไอ้ข้าวสามสิบ
๕๘. ไม่มีความลับเมียจับโกหกได้
๕๙. ยายแก่หมอยาว
๖๐. ไอ้จุมกแพบ
๖๑. สองสหายไอ้ตาบอดกับไอ้ตาดี

กึ่งแก้วได้จำแนกประเภทนิทานไทยพวนหาดเสี้ยว ๖๑ เรื่องตามรูปแบบ และพบว่า นิทานส่วนใหญ่ มีลักษณะเป็นมุขตลก และได้พยายามแสดงให้เห็นว่า นิทานพื้นบ้านไทยพวน มีลักษณะเป็นสากล สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ตามกฏนิทานพื้นบ้านของเอกเซล ออลริค นอกจากนี้ได้วิเคราะห์อย่างกว้างๆ ให้เห็นว่า นิทานได้สะท้อนภาพสังคมและวิถีชีวิตของชาวไทยพวนตำบลหาดเสี้ยว ในด้านความเชื่อ การทำมาหากิน ค่านิยม และประเพณีบางอย่าง

เช่นมีความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ผีและคาถาอาคม การเลือกคู่ครอง ต้องได้รับความเห็นชอบจากบิดามารดา มีการประกอบอาชีพทำนา ทอผ้าและค้าขาย เป็นต้น นิทานบางเรื่องที่กึ่งแก้วรวบรวมได้มีส่วนคล้ายคลึงกับนิทานที่มีการเล่าในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและในภาคอีสานของไทย เช่น เรื่องเซียงเมียง เป็นต้น

๒. การศึกษาวรรณกรรมลายลักษณ์ในด้านตัวอักษร อักษรวิธี ควบคู่กับการศึกษาวิเคราะห์เชิงวรรณกรรม ในด้านความเป็นมา จุดมุ่งหมายในการแต่ง ลักษณะคำประพันธ์ โครงเรื่อง ฉากตัวละคร และ ศิลปะการใช้ภาษา ตลอดจนคำนิยม ความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณี ท้องถิ่นที่ปรากฏในวรรณกรรม งานวิจัย ทำนองนี้ได้แก่ วิทยานิพนธ์ของนักศึกษาศาखाวิชาจาริกภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร เช่น วิทยานิพนธ์ของ ยุพิน สุวรรณฤทธิ์ เรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมลาวเรื่องไก่แก้ว” จากฉบับคัมภีร์ ไบลานจารด้วยอักษรลาวหรืออักษรไทยน้อย ซึ่งผู้วิจัยได้มาจากนายเกิด มิ่งสงค์ ตำบลห้วยด้วน อำเภอ ดอนตูม จังหวัดนครปฐม บริเวณถิ่นที่อยู่ของคนไทยเชื้อสายลาวครั้ง ยุพินได้กล่าวถึงวรรณคดีเรื่องอื่นที่พบในบริเวณที่อยู่อาศัยของกลุ่มคนไทยเชื้อสายลาว เช่น เรื่องการะเกด เรื่องท้าวทอกู้น และเรื่องท้าวท่ากาคำ พบที่ตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม เรื่องท้าวไผะसान พบที่ตำบลโคกคราม อำเภอ บางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี และเรื่องจันทพมาศพบที่ตำบลห้วยด้วน อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม (ยุพิน สุวรรณฤทธิ์ ๒๕๒๘) และวิทยานิพนธ์ของ พิสูจน์ ใจเที่ยงกุล เรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมลาวเรื่องซ่องคอกู้น” ซึ่งศึกษาคัมภีร์ไบลานจารด้วยอักษรลาวหรืออักษรไทยน้อยเรื่องซ่องคอกู้น ที่ได้จากวัดโพรงมะเดื่อ ตำบลโพรงมะเดื่อ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นถิ่นที่อยู่ของลาวครั้งเช่นเดียวกัน

๓. การศึกษาความสัมพันธ์ของวรรณกรรมกับสังคม งานที่บุกเบิกการศึกษาด้านนี้ได้แก่ บทความวิจัยของปราณีวงษ์เทศ เรื่อง “นิทานชาดกกับโลกทัศน์ของลาวพวน” และ “เพลงกล่อมเด็กของลาวพวน” บทความเรื่อง “เพลงกล่อมเด็กของลาวพวน” (ปราณี วงษ์เทศ ๒๕๒๕) เป็นผลจากการศึกษาเพลงกล่อมเด็กของลาวพวนที่บ้านหนองหัวลิงและหมู่บ้านอื่นในตำบลหนองแสง อำเภอปากพลี จังหวัด นครนายก ปราณีได้วิเคราะห์เพลงกล่อมเด็กของลาวพวนในด้าน รูปแบบและเนื้อหาน่าสนใจ ในด้านรูปแบบ เพลงกล่อมเด็กของลาวพวนบางบทมีความคล้องจอง

มีรูปแบบคล้ายกลอนหรือลำนำแข็งต่างๆ แต่เพลงบางบทก็ไม่มีฉันทลักษณ์ตายตัว ในด้านเนื้อหา เพลงบางบทสะท้อนให้เห็นการปลูกฝังเด็ก โดยเฉพาะ เด็กผู้หญิงให้รู้จักหน้าที่การบ้าน การเรียน และการปรนนิบัติสามี เพลงบางบทกล่าวถึง ลักษณะการแต่งกาย ของลาวพวนสมัยก่อน ปรานีให้ความเห็นว่า การใช้วิธีหลอกล่อเด็กให้กลัวสัตว์ต่างๆ เพื่อให้เด็กหลับเร็วๆ เช่น ตู๊กแก แมงมุม จิ้งโง่ง น่าจะมีผลต่อการเจริญเติบโตของเด็ก ทำให้เด็กขาดความมั่นใจ และมีความกลัวที่ขาดเหตุผล และบางคนอาจคิดตัวไปจนถึงวัยเป็นผู้ใหญ่ เพลงบางบทสะท้อนให้เห็น ความทรงจำเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญ ในอดีตที่ถูกกวาดต้อนมา เพลงจึงสะท้อนถึงความรู้สึกนึกคิดด้วย ในทัศนะของปรานี การศึกษาเพลงกล่อมเด็กของลาวพวนช่วยให้เข้าใจบทบาทและประโยชน์ของ เพลงที่มีต่อสังคมลาวพวน และต่อความเข้าใจวัฒนธรรมและพฤติกรรมที่ถือเป็นแบบแผนของ ชาวลาวพวนในแง่มุมที่ชัดเจนและสมบูรณ์ขึ้น

บทความเรื่อง “นิทานชาดกกับโลกทัศน์ของลาวพวน” (ปรานี วงษ์เทศ ๒๕๑๑) เป็นการ ศึกษาความหมายและบทบาทของนิทานชาดกในสังคมลาวพวนในหมู่บ้านม่วงขาว บ้านต้นโพธิ์ และบ้านด่าน ซึ่งอยู่ในอำเภอโคกปีบ จังหวัดปราจีนบุรี โดยใช้ข้อมูลจากการศึกษาภาคสนาม ปรานี วงษ์เทศกล่าวหา หมู่บ้านดังกล่าวเป็นหมู่บ้านเก่าแก่ มีอายุประมาณ ๑๕๐ ปี ประชาชน ประกอบด้วยกลุ่มชาติพันธุ์หลายกลุ่ม มีทั้งคนไทย จีน เขมรและลาว ซึ่งมีวัฒนธรรม สืบทอดร่วมกันมา คือมีความเชื่อและความศรัทธาในต้นโพธิ์เก่าแก่ร่วมกัน โดยเชื่อว่ามี ความศักดิ์สิทธิ์ ได้เมล็ดพันธุ์จากพุทธศยา มีเรื่องเล่า ที่ผูกเป็นนิทานศักดิ์สิทธิ์ หรือศาสนนิทานและบทแข็งบั้งไฟ ในเดือน ๕ ผู้คนจะพากันมา นมัสการต้นโพธิ์ เป็นประจำ และในวันวิสาขบูชาจะมีการจุดบั้งไฟบูชาต้นโพธิ์และเพื่อขอให้ฝนฟ้ากต้องตามฤดูกาล ปรานี กล่าวหา ศรีศักร วัลลิโภดม ซึ่งเคยศึกษาหมู่บ้านเหล่านี้มาก่อน ก็เคยชี้ให้เห็นว่า นิทาน และความศักดิ์สิทธิ์ของต้นโพธิ์เป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวบ้านทั้งไทย จีน ลาวและเขมร และใน บรรดากลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าว คนลาวมีบทบาททางวัฒนธรรมมากที่สุด พิจารณาได้จากประเพณี การจุดบั้งไฟและการแพร่หลาย ของนิทานชาดก ที่นิยมนำมาอธิบายประวัติความเป็นมาของชุมชน ปรานีพบว่า ในการอพยพโยกย้ายเข้าสู่ประเทศไทย พระสงฆ์ได้นำใบลานและสมุดข่อยเรื่อง ชาดกมาจากลาวด้วย ได้มีการคัดลอกนำมาเทศน์และอ่านสู่กันฟังอย่างแพร่หลาย พระสงฆ์รูป

หนึ่งให้สัมภาษณ์ปราณีว่า “ใบลานสมุดข่อยนิทานต่างๆ มีมากมายขนาดใส่ตู้พระธรรมใหญ่ๆ ไม่หมด” ปราณีเล่าว่า ชาวลาวพวนเป็นผู้มีจิตฝักใฝ่ในการทำบุญทำทาน มักสร้างวัดประจำหมู่บ้านของตน และมักทำบุญประกอบพิธีทางศาสนาด้วยกันอย่างสม่ำเสมอ ด้วยเหตุนี้ ชาวลาวพวนจึงมีการรวมตัวกันอย่างมั่นคง ชาวลาวพวนที่อำเภอศรีมหาโพธิ์ นิยมเล่าและฟังพระเทศน์นิทานชาดกในโอกาสต่างๆ ความซาบซึ้งในเรื่องราวจากชาดกส่งผลต่อบุคลิกภาพให้มีความอ่อนน้อม ถ่อมตน รักสงบและมีความเพียร ความนิยมฟังการเล่าและฟังเทศน์นิทานชาดกไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นว่าชาวลาวพวนมีศรัทธาทางพุทธศาสนาเท่านั้น นิทานชาดกยังเป็นเครื่องแสดงเอกลักษณ์ของกลุ่มชนด้วย

ตัวอย่างวิทยานิพนธ์ที่ศึกษาวรรณกรรมลาวในบริบทของสังคม เช่น วิทยานิพนธ์เรื่อง “วรรณกรรมไทพวน: ความสัมพันธ์กับสังคม” ของ ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์ ซึ่งศึกษาวรรณกรรมมุขปาฐะและวรรณกรรมลายลักษณ์ของชาวไทยพวนในอำเภอปากพลี จังหวัดนครนายก ภาณุพงศ์รวบรวมนิทานพื้นบ้านได้ทั้งหมด ๕๘ เรื่อง วรรณกรรมนิทานลายลักษณ์ ๓ เรื่อง ภาณุพงศ์ได้จำแนกนิทานพื้นบ้านที่รวบรวมได้ตามรูปแบบสากล น่าสังเกตว่า วรรณกรรมนิทานที่ภาณุพงศ์รวบรวมได้ มีลักษณะเป็นนิทานชาดกถึง ๒๕ เรื่อง และเป็นเรื่องที่ปรากฏในบัญชีวรรณกรรมของลาวด้วย เช่น

เรื่องท้าวลินทอง

เรื่อง ท้าวสีทน

เรื่องนางสิบสอง

เรื่องท้าวกำกาคำ

เรื่องท้าวแบ้

เรื่องท้าวนกระจอก

เรื่องท้าวชูฉุนางอ้าว

เรื่องท้าวกำพร้าวฝ้ายน้อย

เรื่องไก่อแก้ว

เรื่องนางแดงอ่อน

เรื่องกาละเกด
เรื่องผาแดงนางไอ่
เรื่องท้าวกำพริ้วปลาแดกปลาสมอ
เรื่องจำปาสี่ต้น
เรื่องนกแขกเต้า
เรื่องขุนทิง
เรื่องท้าวประจิดรนางอรพิม

ส่วนวรรณกรรมลายลักษณ์ ๑ เรื่อง ได้แก่เรื่องท้าวกาละเกด เรื่องท้าวแบ่ และเรื่องจันทน์พิตโชติ
นิทานคติหรือนิทานคำสอนมีจำนวน ๑๕ เรื่อง ได้แก่

เรื่องแม่หมา
เรื่องแม่วัวกับแม่เสือ
เรื่องแจ๊กฮกกับแจ๊กโก
เรื่องอยากจนให้ชื้อหวยอยากรวยให้ชื้อจอบ
เรื่องตาเบ๊ะอยากได้ลูกสะใภ้
เรื่องเข็มเข็บผ้า
เรื่องลูกสะใภ้
นิทานสอนคนแก่
เรื่องปฎาจาลา
เรื่องเรวตะ-สุภาวดี
เรื่องถึงคราวตายก็ต้องตาย
เรื่องเศรษฐี
เรื่องกรรมสนองกรรม
เรื่องบักขี้เหล้าขึ้นสวรรค์
เรื่องพระปลอม

นิทานที่ภานุพงศ์จัดให้เป็นนิทานชีวิตมี ๖ เรื่อง คือ

เรื่องอีหล้ากับอีลุน

เรื่องจันทโครพ

เรื่องอ้ายบ่าวกับผู้สาว

เรื่องท้าวคำสงกา

เรื่องท้าวเต้าน้อย

เรื่องท้าวกำพร้าว้าคีร์ราน

นอกจากนี้มีนิทานอธิบายเหตุ ๗ เรื่อง และมุขตลก ๑๕ เรื่อง

ภานุพงศ์พบว่า ชาวไทยพวนมีความเชื่อว่านิทานชาดกเป็นเรื่องจริง เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพระโพธิสัตว์ การได้ฟังหรืออ่านนิทานลายลักษณ์จะได้านิสงส์เช่นเดียวกับการฟังธรรมะโดยตรง และเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นิยมอ่านวรรณกรรมลายลักษณ์กันมาก นอกจากนี้ การอ่านวรรณกรรมลายลักษณ์ในงานบุญและพิธีกรรมต่างๆ เป็นการแสดงเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของกลุ่มไทยพวน วรรณกรรมนิทานของไทยพวนมีบทบาทในการปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมในด้านต่างๆ เช่น ค่านิยมเรื่องกรรม ค่านิยมเรื่องความกตัญญูตจวาทิ ค่านิยมในการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณี เป็นต้น อย่างไรก็ดี การเล่านิทานสืบทอดปากต่อปาก ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในรายละเอียดของเนื้อหาสาระ และทำให้บทบาทหน้าที่ ของนิทานเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามเหตุการณ์และการเปลี่ยนแปลงของสังคม

งานวิจัยประเภทวิทยานิพนธ์ที่น่าสนใจอีกเล่มหนึ่งคือ วิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์บททำขวัญและพิธีทำขวัญของกลุ่มคนไทย ไทยพวน และไทยเขมรที่จังหวัดฉะเชิงเทรา” ของสุวิทย์ เจียรสุวรรณ (๒๕๔๖) สุวิทย์ได้ศึกษาเปรียบเทียบพิธีทำขวัญ และบททำขวัญของคนไทย ๓ กลุ่มอย่างละเอียด ได้ศึกษาพิธีสู่ขวัญ และบทสู่ขวัญของไทยพวนในวาระต่างๆ ได้แก่ พิธีสู่ขวัญนาค พิธีสู่ขวัญทิดสีกใหม่ พิธีสู่ขวัญปาวสาว พิธีสู่ขวัญคนป่วย พิธีสู่ขวัญวัวควาย พิธีสู่ขวัญเกวียน พิธีสู่ขวัญข้าว ผลการศึกษาพบว่า ชาวไทยพวนที่จังหวัดฉะเชิงเทรายังสืบทอดความคิดความเชื่อ พิธีกรรมและบทสู่ขวัญจากบรรพบุรุษ

อย่างไรก็ดี มีการปรับเปลี่ยนวัตถุประสงค์ตลอดจนบทสູ່ขวัญให้เข้ากับบริบททางสังคม โดยได้รับอิทธิพลบทสູ່ขวัญจากบททำขวัญของคนไทยภาคกลาง พิธีสູ່ขวัญและบทสູ່ขวัญมีบทบาทหน้าที่หลายอย่าง คือ เชื่อมความ สัมพันธ์ของกลุ่มชน มีบทบาทให้ความเพลิดเพลิน มีบทบาทให้กำลังใจและอบอุ่นใจ เกิดความมั่นใจ มีบทบาทสั่งสอนจริยธรรมและศีลธรรม มีบทบาทควบคุมสังคม ในขณะที่เดียวกันก็มีบทบาทในการเสริมสร้างเอกลักษณ์ ของกลุ่มชนด้วย

ความสำคัญของวรรณคดีลาว

การศึกษาวิจัยวรรณคดีลาว มหาकाพย์เรื่องท้าวส่ູงท้าวเจือง ทำให้ผู้เขียนตระหนัก ในความสำคัญของวรรณคดีลาวเพิ่มขึ้น วรรณคดีมหาคาพย์เรื่องนี้มีความสำคัญยิ่งใหญ่ทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และในด้านรูปแบบการประพันธ์ บุคคลผู้หนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตการค้นคว้าวิจัยของผู้เขียน ซึ่งจะลืมเสียมิได้เลย คือ ท่านมหาสิลา วีระวงส์ ผู้นำวรรณกรรมมหาคาพย์เรื่องท้าวส่ູงท้าวเจืองออกเผยแพร่ออกสู่สายตาโลกเป็นครั้งแรก เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๖ แม้ว่าผู้เขียนจะไม่เคยรู้จักท่านเป็นส่วนตัว แต่ก็เคารพนับถือและรำลึกถึงบุญคุณของท่านอยู่เสมอ บทบาทสำคัญยิ่งของท่านมหาสิลาในการนำวรรณกรรมมหาคาพย์เรื่องนี้ออกเผยแพร่ออกครั้งนั้นนอกเหนือจากการตรวจชำระก็คือ ท่านได้นำเอาบทประพันธ์ที่ปริวรรตเป็นอักษรไทยแล้วมาจัดรูปแบบให้มีลักษณะเดียวกับโคลงในวรรณกรรมภาคกลางและภาคเหนือของไทย ทำให้ผู้อ่านไม่เกิดความรู้สึกแปลกแยก ตรงกันข้ามกลับตื่นตื่นที่ได้พบวรรณกรรมที่แต่งด้วยโคลงเป็นจำนวนมากมายถึง ๕๐๐๐ กว่าบท อย่างที่ไม่เคยพบมาก่อน ถ้าครั้งนั้นท่านมหาสิลาจัดรูปแบบการประพันธ์ตามต้นฉบับโบราณ ซึ่งเขียนวรรคละบาทและเขียนต่อเนื่องกันเป็นวรรคๆ ไปตลอดแต่ละหน้าลาน หรือจัดรูปแบบให้สอดคล้องตามลักษณะการอ่านคำกลอนของลาว และของภาคอีสาน ของไทย ที่มักอ่านให้มีจังหวะเป็น ๓ และ ๔ คือวรรคหน้า ๓ คำ วรรคหลัง ๔ คำ ความสนใจ ของผู้อ่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักวิชาการไทยที่จะศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมเล่มนี้อาจมีน้อยกว่านี้ และอาจจะศึกษาวิเคราะห์ด้วยความยากลำบากกว่านี้ สิ่งที่ท่านมหาสิลาได้กระทำจึงนับเป็นคุณูปการอย่างยิ่งต่อการศึกษาวรรณคดีไทยและวรรณคดีของชนชาติไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของวิวัฒนาการของรูปแบบคำประพันธ์ คำประพันธ์แบบที่ใช้ในมหาคาพย์

เรื่องท้าวสุ่งท้าวเจืองและในวรรณกรรมลาวหลายเรื่องเช่น สินไซ กาละเกด ขุนทิง เป็นต้น ยังพบในวรรณกรรมของกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลไทอีกหลายกลุ่มด้วย คนไทแต่ละกลุ่มอาจเรียกชื่อคำประพันธ์ชนิดนี้ต่างๆ กันออกไป เช่น คนไทยในประเทศไทยเรียกว่า “โคลง” เป็นต้น แต่เมื่อศึกษาถึงความเป็นมาก็อาจกล่าวได้ว่า น่าจะเป็นคำประพันธ์ดั้งเดิมของชนเผ่าไท คำประพันธ์แบบนี้ในวรรณกรรมลาวส่วนใหญ่เน้นจังหวะและเสียงวรรณยุกต์ ไม่นิยมมีสัมผัสระหว่างบาท ดังปรากฏในเรื่องสินไซและกาละเกด ซึ่งมีส่วนคล้ายกับโคลงในวรรณกรรมเรื่องอุสาบารสของล้านนา แต่คำประพันธ์จำนวนมากในมหากาพย์เรื่องท้าวสุ่งท้าวเจืองได้แสดงให้เห็นพัฒนาการขึ้นไปอีกระดับหนึ่ง ที่มีการใช้สัมผัสด้วย น่าจะเป็นการนำสัมผัสแบบร่ายมาใช้ ทำให้มีสัมผัสระหว่างคำประพันธ์แต่ละบาท เกิดเสียงคล้องจองที่ไพเราะเพิ่มขึ้น นับเป็นความสามารถพิเศษของกวี ลักษณะการเล่นสัมผัสแบบนี้มีส่วนคล้ายคลึงกับคำประพันธ์ที่เรียกในวงวิชาการวรรณคดีไทยว่า “โคลงฉันท์วิริยมาลี” และ “โคลงฉันท์บาทกฤษร” ซึ่งพบในวรรณคดีสมัยอยุธยาตอนต้น เช่น โองการแข่งน้ำ ลิลิตยวนพ่าย โคลงทวาทศมาส และกำสรวลโคลงฉันท์ ต่างกันที่คำประพันธ์ในมหากาพย์เรื่องท้าวสุ่งท้าวเจืองมีความยืดหยุ่นทั้งในด้านจำนวนคำและตำแหน่งสัมผัส ในขณะที่คำประพันธ์ในวรรณคดีสมัยอยุธยาตอนต้นมีลักษณะแน่นอนตายตัวกว่า จึงอาจสันนิษฐานได้ว่า คำประพันธ์ที่ใช้ในมหากาพย์เรื่องท้าวสุ่งท้าวเจืองน่าจะเป็นต้นเค้าของโคลงฉันท์วิริยมาลีและโคลงฉันท์บาทกฤษรที่นิยมในสมัยอยุธยาตอนต้น การนำมหากาพย์เรื่องท้าวสุ่งท้าวเจืองออกเผยแพร่นั้น นอกจากจะทำให้ผู้อ่านได้ตระหนักในความยิ่งใหญ่ของวรรณกรรมลาวเรื่องนี้แล้ว ยังเอื้อประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาพัฒนาการของคำประพันธ์ที่อยู่ในวรรณกรรมไทย-ไตด้วย นอกจากนี้ วรรณคดีเรื่องนี้ ยังเป็นหลักฐานสำคัญว่า ก่อนที่ลาวจะรับอิทธิพลทางวรรณคดีจำนวนหนึ่งมาจากล้านนาแล้ว ลาวมีความเจริญด้านอักษรศาสตร์ถึงขั้นมีวรรณคดีที่สำคัญยิ่งใหญ่อยู่แล้ว เมื่อเทียบวรรณคดีเรื่องนี้กับตำนานพระยาเจืองของล้านนา และเรื่องท้าวสุ่งท้าวเจืองของไทดำ ยังพบว่าวรรณคดีเรื่องนี้มีอิทธิพลต่อการแต่งเรื่องตำนานพระยาเจืองหรือทศกัณฐ์สังฆะมาลินีของล้านนา และเรื่องท้าวสุ่งท้าวเจืองของไทดำด้วย

อนึ่ง เนื่องจากผู้เขียนมีหน้าที่สอนวิชาวรรณคดีท้องถิ่นเปรียบเทียบ ทำให้มีโอกาสศึกษาวรรณคดีเรื่องอื่นของลาว และเห็นว่ามิคุณค่าน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง ทั้งในด้านเนื้อหาสาระ

และรูปแบบการแต่ง แม้ว่าบางเรื่องจะมีความคล้ายคลึงกับที่พบในแหล่งอื่น แต่ก็มีลักษณะสร้างสรรค์ที่เป็นของตน เช่น เรื่องสินไซ เรื่องเสียววาด เรื่องบุญนางอ้าว พระลाम พระลักพระลाम เป็นต้น

แนวทางการอนุรักษ์ การสืบทอดและการศึกษาวิจัยวรรณคดีลาว

เนื่องจากผู้เขียนมีเวลาจำกัดมาก ในที่นี้จึงใคร่เสนอแนวทางการอนุรักษ์ การสืบทอดและการศึกษาวิจัยวรรณคดีลาวเพียงบางประเด็นดังนี้

๑. ดังได้กล่าวแล้วว่า ในภาคกลางของประเทศไทยยังมีวรรณคดีของคนไทย วรรณคดีของคนไทยที่สืบเชื้อสายลาว หรือไทยยวน ฯลฯ ที่ยังขาดการสำรวจ รวบรวมอีกมาก น่าจะได้มีหน่วยงานและองค์กรที่เห็นความสำคัญดำเนินการโดยเร่งด่วน ก่อนที่วรรณคดีและวรรณกรรมที่มีค่าประเภทต่างๆ จะสูญหายไป

๒. ประสบการณ์ในการจัดทำสารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคกลางทำให้ตระหนักว่า การจัดทำสารานุกรมทางวัฒนธรรมมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง หากไม่สามารถจัดทำสารานุกรมวัฒนธรรมทุกแขนงในเวลาจำกัดได้ ก็น่าจะจัดทำสารานุกรมเฉพาะด้านเช่น สารานุกรมวรรณคดี ซึ่งจะประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาค้นคว้าด้านวรรณคดีต่อไป

๓. อาจส่งเสริมการศึกษาคติชนและวรรณคดีอย่างง่ายๆ ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในประเทศไทยขณะนี้พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.๒๕๔๒ ได้ระบุให้ท้องถิ่นจัดการศึกษาเรื่องของท้องถิ่น และได้บรรจุการศึกษาคติชนและวรรณคดีท้องถิ่นในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

๔. อาจศึกษาเปรียบเทียบวรรณคดีลาวที่พบในประเทศไทยกับวรรณคดีที่อยู่ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หรือเปรียบเทียบวรรณคดีลาวกับวรรณคดีในแหล่งอื่นเช่น วรรณคดีไทย วรรณคดีไทดำ วรรณคดีไทลื้อ วรรณคดีไทจีน วรรณคดีไทใหญ่ ฯลฯ

เพื่อช่วยให้เข้าใจในด้านลักษณะ ร่วมและลักษณะแตกต่าง ในด้านรูปแบบ เนื้อหาสาระ
บบบาทหน้าที่ อันเกี่ยวเนื่องกับ บริบททางสังคมและวัฒนธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กิ่งแก้ว เพ็ชรราช วิเคราะห์นิทานไทยพวน ตำบลหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย
ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
๒๕๒๘
- จรรูวรรณ เชาว์นวม นิทานพื้นเมืองลาว ลักษณะเด่นและความสัมพันธ์กับสังคม โครงการเผยแพร่
ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ลำดับที่ ๗๕ ชุดวรรณคดีและ
วรรณคดีเปรียบเทียบ ลำดับที่ ๒ พิมพ์ครั้งที่ ๑, ๒๕๔๕
- จรรูวรรณ พุ่มพุกภัย “เงี้ยว” สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคกลาง มุฉินิธิสารานุกรมวัฒนธรรม
ไทย ธนาคารไทยพาณิชย์ จัดพิมพ์เนื่องในพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนม พรรษา ๖
รอบ ๕ ธันวาคม ๒๕๔๒ เล่ม ๓ หน้า ๑๓๑๑-๑๓๑๖
- บังอร ปิยะพันธุ์ ประวัติศาสตร์ของชุมชนลาวในหัวเมืองชั้นในสมัยรัตน โกสินทร์ตอนต้น
วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศิลปากร ๒๕๒๖
- ปราณี วงษ์เทศ “นิทานชาดกกับโลกทัศน์ของลาวพวน” พื้นถิ่นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรม ๒๕๓๑
- “เพลงกล่อมเด็กของลาวพวน” พื้นบ้านพื้นเมือง สำนักพิมพ์เจ้าพระยา กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
เรือนแก้วการพิมพ์ ๒๕๒๕
- พิสูจน์ ใจเที่ยงกุล การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมลาวเรื่องห้องคอกู้้น วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจารึกภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร ๒๕๓๐

โพธิ์ แชมล่าเจียก *ตำนานไทยพวน* กรุงเทพมหานคร : ก.พลพิมพ์ ปรินต์ติ้ง จำกัด ๒๕๓๗
 ภาณุพงศ์ อุดมศิลป์ วรรณกรรมไทยพวน : ความสัมพันธ์กับสังคม วิทยานิพนธ์ปริญญา

อักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ภาควิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๓๕

----- “ไทยพวนในภาคกลาง” *สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคกลาง* เล่ม ๖

หน้า ๒๗๒-๒๗๓

ยุพิน สุวรรณฤทธิ์ การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมลาวเรื่องไก่อแก้ว วิทยานิพนธ์ปริญญา

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร ๒๕๒๕

ศรีศักร วัลลิโภคม “ลาวในเมืองไทย” เมืองโบราณ ๖ (ธ.ค.๒๕๒๒-ม.ค.๒๕๒๓)

สินธุ์ เรืองเขตต์กรรม “ลาวครั้งบ่นโคกหม้อ” *สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคกลาง* เล่ม ๑๒

หน้า ๕๘๕๑-๕๘๕๒

สุวิทย์ เจียรสุวรรณ การศึกษาวิเคราะห์บทบาททำขวัญและพิธีทำขวัญของกลุ่มคนไทย ไทยพวน

และไทยเขมร ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๔๖

สุวิไล เปรมศรีรัตน์ “ภาษาและกลุ่มชาติพันธุ์ในภาคกลาง” *สารานุกรมวัฒนธรรมไทย*

ภาคกลาง เล่ม ๑๐ หน้า ๔๖๕๕-๔๗๐๗

อุดม สมพร “ลาวดี” *สารานุกรมวัฒนธรรมไทยภาคกลาง* เล่ม ๑๒ หน้า ๕๘๕๓-๕๘๕๕